

landse Boekverkopersbond met Janke (het moeten voor hem drukke dagen geweest zijn!) contact opnamen. Zij adviseerden vervolgens alle boekhandelaren, uitgevers en bibliotheekhouders om boeken die men als anti-Duits kon beschouwen, uit de verkoop te nemen en in verzegelde pakken op te slaan, c.q. niet langer uit te geven of uit te lenen; 'onder het verbod vallen ook de werken van Heinrich Heine en van Martin Niemöller en verder alle emigranten-litteratuur'¹ – de lijst zou nog langer, veel langer worden.

Tenslotte zij dan in dit verband vermeld dat twee hoofdamttenaren van Binnenlandse Zaken op 18 mei van een Duitse *Hauptmann* te horen kregen dat anti-Duitse films uit de circulatie genomen moesten worden, dat een Duitse *Sonderführer* voortaan alle films aan 'een soort voorkeuring' zou onderwerpen en dat het wenselijk was dat de voorzitter van de Centrale Commissie voor de Filmkeuring, een sociaal-democraat, vervangen werd.²

★

Op het gebied van de radio waren de Duitse voorbereidingen extra grondig geweest. *Heeresgruppe B* had rekening gehouden met de mogelijkheid dat de Nederlandse zendapparatuur geheel vernietigd zou zijn. Er was dus, onder leiding van *Sonderführer* E. A. Freudenberg, een groep van een man of vijftien gevormd die zich onmiddellijk naar Hilversum zou begeven met enkele auto's waarin zich de technische apparaten bevonden voor het snel opzetten van een kleine zender; men had niet minder dan duizend grammofoonplaten bij zich: er zou dus terstond weer uitgezonden kunnen worden.

Op woensdag 15 mei reed Freudenberg Hilversum binnen³; hij vroeg er 'waar de studio was' en werd naar de grootste en modernste, die van de Avro, verwezen.⁴ Daar bleek hem al spoedig dat in de studio's niets vernield was en dat van de radiozenders alleen die van Hilversum en Huizen opgeblazen waren; de grote zender Jaarsveld was bedrijfsklaar. Eerder op die woensdag was uitsluitend de Scheveningse zender in de lucht geweest waarvoor Winkelman dinsdagavond gesproken had; Scheveningen had op woensdag af en toe nieuwsberichten van het toen nog niet gelijkgeschakelde

¹ Circulaire, 22 mei 1940 (Doc II-115, a-3). ² 'Korte samenvatting van de bespreking op 18 mei 1940 aan het dep. van binnenl. zaken gehouden inzake de in Nederland te vertonen films' (Collectie-Frederiks, 6-a-1). ³ DGBR: p.v. E. A. Freudenberg (10 sept. 1947), p. 1 (Doc I-1814, d.1). ⁴ BG Amsterdam, rijksrecherche: p.v. B. K. Th. F. Taubert (13 jan. 1947), p. 2 (a.v., b-6).